

เหลียวมอง...ชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) ตอนที่ 3 หัวโชนบ้านลาว

บ้านศิลปะไทย

นอกจากชุมชนบางไส้ไก่บ้านสมเด็จ หรือ หมู่บ้านลาว มีการทำขลุ่ยที่มีชื่อเสียงแล้ว ยังมีการทำหัวโชน เครื่องประกอบการแสดงโขน เครื่องละคร ตึกตากระดาช ตึกตাপูน เป็นต้น ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในนาม “บ้านศิลปะไทย” จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ประวัติหัวโชนบ้านศิลปะไทย

บ้านศิลปะไทย (ชุมชนวัดบางไส้ไก่) ผู้ก่อตั้ง คือ “นายสุข เฟไฟ” ผู้มีผลงานดีเด่นแห่งประเทศไทย ด้านวัฒนธรรมภาคกลาง สาขาการช่างศิลปะและการช่างฝีมือ ประจำปี 2535 และ “นางเจริญ กิจราษฎร์” ผู้มี ผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมภาคกลางสาขาศิลปะ ด้านอนุรักษ์ของไทย ของกรุงเทพมหานคร

ดำเนินกิจการขายหัวโชน และเครื่องละคร มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 หอการค้าไทย ได้ตั้งชื่อร้าน “ศิลปะไทย” เพื่อเข้าประกวดในงาน “สินค้าไทย” ซึ่งจัดขึ้นโดย “หอการค้า”

ปัจจุบัน ผู้ดูแลและสานต่อเจตนารมณ์ หัวโชนบ้านศิลปะไทย คือ นายจักรพันธ์ เฟไฟ หลานชายของ ปู่สุข และย่าเจริญ

รางวัลเกียรติประวัติ บ้านศิลปะไทย

พ.ศ. 2507, พ.ศ. 2509, พ.ศ. 2511, และ พ.ศ. 2513

- ได้รับรางวัลด้านสินค้าดีมีคุณภาพจาก “หอการค้าไทย”

พ.ศ.2540

- ได้รับยกย่องให้เป็นของดีเขตธนบุรี

พ.ศ.2546, พ.ศ. 2547

- ได้รับรางวัลระดับ 5 ดาว จากงาน OTOP ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย

ปัจจุบัน

- ถูกประกาศให้เป็น “ผลิตภัณฑ์ส่งออกที่ได้มาตรฐาน” จาก “สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม”

ขั้นตอนการทำหัวโขน

ขั้นตอนที่ 1 นำดินมาปั้นเป็นหน้าหุ่น เช่น ทศกัณฐ์ พระพิฆเนศ พ่อแก่ หนุมาน เป็นต้น เมื่อได้แบบที่ต้องการแล้ว ก็นำหุ่นดินที่ได้มาหล่อเป็นหุ่นถาวร

ขั้นตอนที่ 2 นำกระดาษหนังสือพิมพ์มาเป็นฐานแปะบนหุ่นด้วยแป้งข้าวเจ้า เป็นชั้นที่ 1 ต่อมานำกระดาษถุงปูนซีเมนต์มาแปะบนหุ่นด้วยแป้งข้าวเจ้า เป็นชั้นที่ 2 และนำกระดาษขาว มาแปะบนหุ่นด้วยแป้งข้าวเจ้า เป็นชั้นสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 3 นำหุ่นที่แปะกระดาษเสร็จแล้วไปตากแดดประมาณ 1-2 วัน

ขั้นตอนที่ 4 ผ่าเอากระดาษออกจากหุ่น ตกแต่งรอยผ่า ปิดรอยให้สนิท

ขั้นตอนที่ 5 การตีลาย โดยนำปูนปั้นมากดลงบนหินสบูที่แกะลายไว้ เมื่อได้ลายให้นำไปตากแดดพอหมาดๆ เพื่อให้อยู่ตัว และนำไปประดับในตำแหน่งที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 การปั้นหน้า โดยนำปูนปั้นตัดขอบ กั้นหน้า กั้นตา ปั้นหน้า ปั้นชั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนของรูปหน้า

ขั้นตอนที่ 7 การติดลาย นำลายที่แกะแล้วมาติดตามจุดที่กำหนด อาจประดับตกแต่งด้วยเพชรให้เรียบร้อยในขั้นตอนนี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของหัวโขน หลังจากนั้นทาสีน้ำมัน นำไปตากแดดพอหมาดๆ เพื่อเตรียมตัวในการปิดทอง

ขั้นตอนที่ 8 การปิดทอง โดยแผ่นนำทองวิทยาศาสตร์มาแปะลงบนใบหน้าของหัวโขนที่ทาสีน้ำมันไว้ให้ทั่ว หลังจากนั้นกระทุ้งทอง โดยใช้แปลงกับเศษทองที่เหลือกระทุ้งไปที่ลายตามซอกที่ยังไม่ติดทองและปิดให้เรียบ

ขั้นตอนที่ 9 การเขียนลาย โดยใช้สีอะคริลิคนำมาวาดลงบนหัวโขน เป็นอันเสร็จขั้นตอน

ที่มา:

จักรพันธ์ เพ็ไพ และองอาจ เหลียงบำรุง. ผู้เชี่ยวชาญการทำหัวโขนหมู่บ้านลาว.

(สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2562).

ดวงเดือน จุลกรานต์. (2559). *ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนลาว (บางไส้ไก่บ้านสมเด็จฯ)* [เอกสารอัดสำเนา].

ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

บ้านศิลปะไทย. (2554). สืบค้น 3 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.thaiarthouse.com>

/about/index.php